

FINANCIRANJE INFRASTRUKTURNIH PROJEKATA JAVNOG SEKTORA U REPUBLICI HRVATSKOJ IZ EU FONDOVA ZA RAZDOBLJE 2014.-2019. S OSVRTOM NA ISTARSKU ŽUPANIJU

Emil Šetić, mag. oec., konzultant za EU fondove

emilsetic@gmail.com

SAŽETAK: Programsko razdoblje 2014.-2020. omogućilo je provedbu velikog broja infrastrukturnih projekata korisnika iz javnog sektora iz EU fondova. Kvalitetnim planiranjem javnog sektora sukladno financijskim mogućnostima i realnim potrebama financiranja infrastrukturnih projekata iz EU fondova ima značajne prednosti u odnosu na utvrđene nedostatke. Na tragu prijedloga i preporuka koji su dani ovim radom Provedbena tijela u sustavu upravljanja EU fondovima u RH moraju uzeti obzir nedostatke u upravljanju EU fondovima u tekućem programskom razdoblju i uvesti poboljšanja u sljedećem programskom razdoblju s ciljem dodatnog smanjenja administrativnog opterećenja korisnika bespovratnih sredstava i povećanja iskoristivosti bespovratnih sredstava. U okviru rada izrađena je kratka analiza dodijeljenih bespovratnih sredstava za infrastrukturne projekte javnog sektora na području Republike Hrvatske putem Operativnog programa Konkurentnost i kohezija i Programa ruralnog razvoja RH od 2014. do 2019. godine. Najviše bespovratnih sredstava dodijeljeno je u području zaštite okoliša i održivosti resursa, prometa i mobilnosti, poslovne konkurentnosti i ruralnog razvoja. Istarska županija je na visokom mjestu po vrijednosti odobrenih bespovratnih sredstava za projekte javnog sektora.

Ključne riječi: javni sektor, infrastrukturni projekti, EU fondovi, Program ruralnog razvoja RH 2014.-2020., Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.

JEL: G20, G28, G29

1. UVOD

Hrvatskoj su u okviru programskog razdoblja 2014.-2020. godine na raspolaganju Europski strukturni i investicijski fondovi i to putem Operativnih programa, Programa ruralnog razvoja i Europske teritorijalne suradnje, a koji su definirani Zakonom o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova

u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014.-2020. (NN 92/14). Sporazumom o partnerstvu utvrđen je okvir za potporu iz europskih strukturnih i investicijskih fondova, utvrđeni su tematski ciljevi koji će dobivati potporu, odgovarajuće financijske alokacije te veze između raznih programa. Tekuće programsko razdoblje omogućilo je provedbu velikog broja infrastrukturnih projekata, a od posebnog su značaja infrastrukturni projekti korisnika iz javnog sektora koji se ne bi mogli provesti i financirati bez bespovratnih sredstava iz Europske unije i koji doprinose ekonomskom razvoju, porastu broja radnih mjesta, društvenom razvoju i socijalnoj koheziji, a koji su predmet analize ovog rada.

Infrastrukturni projekti javnog sektora su projekti koji zahtijevaju visoke troškove u razvoju, pripremi, izgradnji i provedbi, ali su od izuzetnog značaja za lokalni i gospodarski razvoj Republike Hrvatske.

U javni sektor Republike Hrvatske pripada Opća država i javna poduzeća. Opća država obuhvaća sve institucije koje se izravno ili neizravno financiraju iz proračuna države i/ili lokalnih i regionalnih jedinica te izvanproračunske korisnike. Sastoji se od središnje države (proračunski korisnici kao što su Ministarstva, zavodi, instituti, akademije, uredi, komisije i izvanproračunski fondovi), regionalne vlasti (**županije, županijski izvanproračunski korisnici**) i lokalne vlasti (općine i gradovi te lokalna trgovačka društva). S druge strane javna poduzeća obavljaju različite državne poslove i predstavljaju pravne osobe u većinskom izravnom ili neizravnom državnom vlasništvu. Odnose se na financijska javna poduzeća koja mogu biti monetarna i nemonetarna financijska poduzeća (**kao što su** Hrvatska narodna banka, Hrvatska banka za obnovu i razvoj, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, Financijska agencija i drugi).

Cilj rada je prikaz najznačajnijih prednosti i nedostataka za financiranje infrastrukturnih projekata javnog sektora iz EU fondova s aspekta korisnika sredstava, prikaz najznačajnijih prijedloga i preporuka za Provedbena tijela u svrhu unaprjeđenja sustava upravljanja EU fondovima u Republici Hrvatskoj te analiza odobrenih bespovratnih sredstava za infrastrukturne projekte javnog sektora. U drugom dijelu rada prikazana je analiza odobrenih bespovratna sredstva temeljem potpisanih Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija te Programa ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014. do 2019. godine na području RH s osvrtom na Istarsku županiju.¹ Radom nije obuhvaćen Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali koji se financira iz Europskog socijalnog fonda niti su obuhvaćeni projekti prekogranične suradnje obzirom da se u glavnini radi o projektima koji u naravi nisu infrastrukturni već „soft“ projekti.

¹ Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava potpisuje svaki prijavitelj EU projekta koji je podnio projektnu prijavu na neki od Javnih poziva za dodjelu bespovratnih sredstava i koji je potom odabran za financiranje, nakon čega u pravilu započinje provedba projekta.

2. PREDNOSTI I NEDOSTACI FINANCIRANJA INFRASTRUKTURNIH PROJEKATA JAVNOG SEKTORA IZ EU FONDOVA

U nastavku su prikazane najznačajnije prednosti i najznačajniji razlozi za financiranje infrastrukturnih projekata s aspekta javnog sektora kao korisnika bespovratnih sredstava te najznačajniji nedostaci, rizici i ograničenja s kojima se može susresti javni sektor kao korisnik bespovratnih sredstava tijekom prijave i provedbe EU projekta.

2.1. Prednosti financiranja infrastrukturnih projekata

Prednosti poboljšanog planiranja i povećanja efikasnosti javnog sektora

Financiranje iz EU fondova omogućava provedbu projekata javnog sektora koji u pravilu ne generiraju prihod te koji imaju negativan novčani tok, a koji se ne bi mogli provesti i financirati bez sredstava EU. Putem dobivenih bespovratnih sredstava oslobađa se dio javnih sredstava korisnika za provedbu drugih planiranih projekata u javnom sektoru što omogućava provedbu većeg broja projekata. Navedeno povećava efikasnost provedbe projekata u javnom sektoru i povećava učinkovitost javnog sektora u provedbi infrastrukturnih projekata.

Kako je za uspješnu i pravovremenu prijavu projekata na EU natječaje potrebna pripremljena projektno-tehnička dokumentacija i pravomoćni akt za početak građenja, navedeno poboljšava planiranje provedbe projekata u javnom sektoru uključujući i proračunsko planiranje i rješavanje spornih ili neriješenih imovinsko-pravnih odnosa. Tako korisnici bespovratnih sredstava iz javnog sektora na vrijeme planiraju projekte u svojim proračunima i pripremaju projektну dokumentaciju što je temelj za uspješnu provedbu svih projekata neovisno o izvoru financiranja.

Provedbom projekata iz EU fondova ostvaruju se strateški ciljevi i prioriteti iz lokalnih razvojnih strategija, primjerice strateških dokumenata razvoja jedinica lokalne samouprave. Uz navedeno, pojedini EU natječaji jedinicama lokalne samouprave financiraju izradu strateških dokumenata kao što su programi ukupnog razvoja, prostorni planovi, strategije razvoja pojedinih gospodarskih sektora u kojima jedinice lokalne samouprave planiraju projekte razvoja na lokalnom području koji se kasnije provode i financiraju putem EU fondova.

Novoizgrađena infrastruktura financirana EU sredstvima nerijetko rezultira otvaranjem novih radnih mjesta što omogućava dodatan razvoj korisnika bespovratnih sredstava i lokalni razvoj posebice u ruralnim sredinama gdje je prisutna visoka nezaposlenost i depopulacija.

Povećanje kapaciteta djelatnika u javnom sektoru u pripremi i provedbi EU projekata, administrativnom praćenju provedbe infrastrukturnih projekata te pripremi i provedbi javne nabave što dodatno povećava broj uspješno prijavljenih i provedenih EU projekata i stručnost djelatnika u javnom sektoru.

Prednosti korištenja raznih mogućnosti financiranja

Veliki broj EU natječaja je dostupan mnogobrojnim korisnicima javnog sektora. Uz financiranje visokih troškova građenja omogućavaju financiranje i svih drugih ovisnih troškova projekta kao što je izrada projektne dokumentacije, nadzor gradnje, konzultantske usluge i trošak PDV-a.² Veliki broj natječaja osigurava visoki intenzitet potpore od 85% do 100% bespovratnih sredstava.

Kombinirana mogućnost financiranja projekata korištenjem bespovratnih sredstava i zaduživanjem putem povoljnih kreditnih programa HBOR-a (Hrvatska banka za obnovu i razvoj) sa nižom kamatnom stopom omogućava brže zatvaranje kredita, a istovremeno veću likvidnost.³ Zaduživanje smanjuje tekuće troškove, dodatno stabilizira proračunska sredstva i omogućava financiranje kapitalnih investicija u odnosu na proračunsko financiranje.

Nakon potpisa Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava postoji mogućnost podnošenja zahtjeva za predujam prije nastanka i plaćanja troškova kroz projekt, a tijekom provedbe projekta mogućnost podnošenja zahtjeva za isplatu u 3 rate (Program ruralnog razvoja). U natječajima Operativnog programa Konkurentnost i kohezija zahtjevi za isplatu podnose se svaka tri mjeseca tijekom provedbe projekta, uz mogućnost i češćeg podnošenja, ali ne češće od trideset dana što omogućava bolju likvidnost korisniku bespovratnih sredstava tijekom provedbe projekta.

Za projekte javnog sektora koji su u provedbi i koji imaju sklopljen Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava postoji jedinstvena mogućnost financiranja vlastitog učešća korisnika tijekom provedbe putem natječaja Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije sa intenzitetom potpore od 50% do 80% vlastitog učešća. Putem *Javnog poziva za dodjelu sredstava Fonda za sufinanciranje provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini* u razdoblju od 2014. do 2019. godine ukupno je dodijeljeno 941,93 mil. kuna bespovratnih sredstava za EU projekte koji su u tijeku provedbe i koji nisu završili sa provedbom, a koji imaju potpisani Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava.

Druge prednosti

EU fondovi omogućavaju obnovu i prenamjenu zapuštenih brownfield lokacija (devastirani objekti i infrastruktura koja je u vlasništvu korisnika javnog sektora) te obnovu i zaštitu prirodne i kulturne baštine. Jedinice lokalne samouprave imaju česti problem posjedovanja brojnih objekata koji nisu uopće u upotrebi te koji mogu nepovoljno utjecati na okoliš i izgled okolnog okruženja.

² U EU natječajima prijavitelji iz javnog sektora imaju prihvatljivi trošak PDV-a obzirom da najčešće po osnovi predmeta ulaganja nemaju pravo ostvariti odbitak pretporeza.

³ Kamatna stopa na investicijske kredite Hrvatske banke za obnovu i razvoj iznosi do maksimalno 2% godišnje ovisno o programu. Aktualni su sljedeći programi: Investicije javnog sektora, EU projekti, ESIF krediti za energetska učinkovitost i ESIF krediti za javnu rasvjetu.

U provedenim EU projektima energetske učinkovitosti zbog ostvarenih ušteda u potrošnji energenata objekata koji su u vlasništvu korisnika stvaraju se niži operativni troškovi održavanja i upravljanja infrastrukturom korisnika što oslobađa dio javnih sredstava javnog sektora za financiranje drugih planiranih javnih rashoda.

U okviru Tehničke pomoći Provedbena tijela pripadnici javnog sektora povećavaju kapacitete u upravljanju EU fondovima na području RH čime se pruža podrška učinkovitoj provedbi, praćenju i evaluaciji EU programa što doprinosi razvoju i poboljšanju sustava upravljanja EU fondovima, privlačenju novih korisnika te prijavom i provedbom novih projekata.

2.2. Nedostaci financiranja infrastrukturnih projekata

Nedostaci tijekom prijave projekta

Dugo vrijeme potrebno za otvaranje pojedinih natječaja, a korisnici imaju već pripremljenu dokumentaciju i nisu u mogućnosti čekati sa provedbom projekta – natječaji se otvaraju periodično i često kasne u odnosu na objavljeni indikativni Plan natječaja.

Nemogućnost prijave projekata na natječaje zbog strogih ili formalnih uvjeta natječaja i/ili kriterija bodovanja te nemogućnost financiranja projekata putem pojedinih EU natječaja koji su već započeli sa provedbom ili započeli sa pokretanjem postupka javne nabave prije prijave projekta na natječaj.

Rizik neodobravanja bespovratnih sredstava za projekte koji se provode na lokacijama razvijenih jedinica lokalne samouprave zbog kriterija indeksa razvijenosti koji je jedan od čestih kriterija u EU natječajima sukladno politici regionalnog razvoja RH zbog čega takvi projekti ostvaruju manji broj bodova te u situaciji nedostatno raspoloživih sredstava po pojedinom natječaju često ne budu financirani od strane EU.⁴

Rizik ne odobravanja bespovratnih sredstava za kvalitetne projekte u natječajima po principu „najbrži prst“ (trajno otvoreni pozivi) zbog presudnog vremena podnošenja prijave, a ne kvalitete ili zbog nemogućnosti prijave projekta zbog iskorištenja raspoloživih sredstava i zatvaranja natječaja.

Značajno administrativno opterećenje korisnika tijekom pripreme projekta što može dovesti do isključenja projekta iz postupka dodjele u administrativnoj fazi dodjele zbog nedostavljanja jednog dokumenta te isto u tom slučaju predstavlja gubitak financiranja putem bespovratnih sredstava i gubitak vremena za korisnika.

Nedovoljno kvalitetno izrađena projektna prijava od strane korisnika i konzultanta zbog čega je kasnije otežana provedba projekta. Isto može utjecati da se pojedini troškovi

⁴ U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN, br. 147/14 i 123/17) Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti u odnosu na prosjek RH.

tijekom provedbe projekta svrstaju kao neprihvatljivi za financiranje što rezultira smanjenim udjelom financiranja projekta od strane EU tijekom provedbe, a što korisnik nije inicijalno planirao.

Dugo vrijeme postupka evaluacije i odobrenja projekta do potpisa Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava, najčešće od 4 do 12 mjeseci.

Nedostaci tijekom provedbe projekta

Dugo vrijeme obrade i odobrenja provedenih postupaka javne nabave, zahtjeva za predujam i zahtjeva za isplatu zbog „uskih grla“ u Provedbenim tijelima (dulje od 60 dana po pojedinom zahtjevu, ponekad i dulje do 180 dana ovisno o natječaju).

Primjena financijskih korekcija zbog nepravilnosti u provedbi postupaka javne nabave, prekoračenja ugovorenog roka izvođenja radova i drugih utvrđenih nepravilnosti tijekom provedbe projekta te odustajanje od provedbe projekta i raskid Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava zbog nedostatnih financijskih sredstava za provedbu projekta.⁵ U situaciji podnošenja prigovora od strane korisnika dugo rješavanje prigovora koje zna potrajati godinu dana i dulje.

Dugo vrijeme potrebno za odobrenje pojedinih izmjena u projektu, a do kojih dolazi uslijed više sile ili nastupanja promijenjenih okolnosti tijekom provedbe projekta, kao što je promjena zaposlenika korisnika kojem se financira plaća za rad na projektu ili preraspodjela sredstava između elemenata projekta radi maksimalnog iskorištenja bespovratnih sredstava dodijeljenih Ugovorom uslijed ostvarenih ušteda (npr. preraspodjela iz stavke gradnje u stavku opremanje) u vrijednosti višoj od 20%.

Dugogodišnje opterećenje proračuna javnog sektora zbog kreditnog zaduženja, zbog porasta cijena na tržištu (npr. porast cijena u građevinarstvu) uslijed protoka značajnog vremena od prijave do provođenja projekta što prilikom provedbe javne nabave dovodi do odabira najpovoljnijeg ponuditelja sa cijenom koja je znatno viša od projektom procijenjene vrijednosti pa u tom slučaju korisnik sam financira razliku na više ili zbog pojave nepredviđenih izvantržovničkih radova za koje korisnik u pravilu ne može dobiti bespovratna sredstva.

Izgradnja i/ili obnova infrastrukture čiji su kapaciteti preveliki u odnosu na realne potrebe na lokalnom području, npr. izgradnja vrtića čiji su kapaciteti za prihvrat vrtićkih i jasličkih skupina preveliki u odnosu na lokalne potrebe zbog čega se javljaju nepotrebno visoki troškovi gradnje koji opterećuju proračun i viši operativni troškovi održavanja

⁵ Financijska korekcija je instrument kojim se nakon što je nadležno tijelo utvrdilo nepravilnost koju je počinio korisnik i/ili partner korisnika bespovratnih sredstava, umanjuju bespovratna sredstva iz ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava ili nalaže povrat cijelog ili dijela financiranja isplaćenog korisniku. Javna nabava provedena u skladu sa Zakonom u javnoj nabavi (NN 120/16) i sukladno smjernicama Europske komisije osnovni je preduvjet da nastali troškovi budu prihvatljivi za financiranje.

objekta u godinama nakon izgradnje što uključuje i troškove novozaposlenih djelatnika u operativnoj fazi infrastrukture.

Zbog dostupnih vanjskih izvora financiranja putem bespovratnih sredstava iz EU fondova postoji mogućnost precjenjivanja korisnika u provođenju infrastrukturnih projekata istovremeno što može rezultirati velikim administrativnim opterećenjem korisnika tijekom provedbe, previsokim zaduživanjem i nedostatnim financijskim sredstvima za financiranje projekata.

Prevaljivanje visokih troškova provedenog EU projekta na lokalne stanovnike porezne obveznike, npr. direktno povećanjem naknada za odvoz i zbrinjavanje otpada, povećanjem roditeljskih uplata za vrtić ili indirektno povećanjem drugih poreznih prihoda što nepovoljno utječe na lokalne stanovnike.

2.3. Zaključno razmatranje prednosti i nedostataka financiranja infrastrukturnih projekata iz EU fondova

Iako je naveden znatan broj nedostataka, rizika i ograničenja financiranja infrastrukturnih projekata iz EU fondova radi usporedbe potrebno je uzeti u obzir prednosti i razloge za financiranje infrastrukturnih projekata. Osim prethodno navedenih prednosti dodatno u prilog financiranja infrastrukturnih projekata koji se ne bi mogli provesti bez EU sredstava su učinci na razvoj gospodarstva, a koji su navedeni u nastavku.

Provedba infrastrukturnih projekata u prioritetnim područjima od strateške je važnosti za gospodarstvo RH obzirom da su putem EU fondova unaprijed planirane javne potrebe i odnosno potrebe hrvatskog gospodarstva. Tako infrastrukturni projekti omogućavaju pametan, održiv i uključiv rast hrvatskog gospodarstva ispunjavanjem ciljeva Strategije Europe 2020. Putem EU fondova omogućava se sljedeće:

- razvoj ruralnih područja putem Programa ruralnog razvoja osiguranjem kvalitetne komunalne i društvene infrastrukture
- jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija
- poticanje korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija primjerice razvojem e-usluga u svrhu povećanja efikasnosti javnog sektora,
- poticanje poslovne konkurentnosti malih i srednjih poduzeća putem provedbe financijskih instrumenata, razvojem poduzetničke infrastrukture i promocijom poduzetništva,
- promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije putem kredita za energetske učinkovitost i provedbe projekata energetske učinkovitosti što utječe na razvoj gospodarstva sa smanjenom emisijom CO₂
- provedba projekata koji odgovaraju na klimatske promjene i upravljanje rizicima, npr. upravljanja rizikom od katastrofa i poplava te opremanjem intervencijskih postrojbi

- provedba projekata u području zaštite okoliša i održivosti resursa putem provedbe projekata poput obnove kulturne i prirodne baštine, uspostave reciklažnih dvorišta, nabave spremnika za odvojeni otpad, sanacije i zatvaranja odlagališta otpada
- povećanje povezanosti i mobilnosti putem jačanja cestovne povezanosti, pomorskog prometa, modernizacije željezničke i tramvajske infrastrukture
- provedba projekata u području socijalnog uključivanja i zdravlja te obrazovanja poput projekata poboljšanja zdravstvene zaštite, unaprjeđivanja infrastrukture socijalnih usluga, projekata provedbe Intervencijskih planova ratom pogođenih područja

Provedba pojedinih projekata javnog sektora utječe na razvoj privatnog sektora odnosno malog i srednjeg poduzetništva, smanjenje nezaposlenosti i povećanje BDP-a. Isto se odnosi na projekte u području razvoja poduzetničke i poslovne infrastrukture i projekte korisnika kao što su HBOR i HAMAG BICRO (Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije) putem kojih se dodjeljuju bespovratna sredstva za razvoj ESIF kreditnih programa za male i srednje poduzetnike sa nižom kamatnom stopom.⁶

Provedba projekata iz područja energetske učinkovitosti i gospodarenja otpadom utječe na zaštitu okoliša putem smanjenja emisije štetnog CO₂ koji nastaje kao posljedica prevelike potrošnje energenata električne energije i nedovoljno adekvatnog zbrinjavanje ili odlaganje otpada čime se osigurava prelazak ekonomije na ekonomiju sa niskom razinom CO₂.

Provedba infrastrukturnih projekata u javnom sektoru omogućava ostvarenje strateških prioriteta, ciljeva i mjera iz strateških dokumenata na razini RH, na razini Vlade RH odnosno pojedinih Ministarstava (svaki EU natječaj usklađen je sa strategijama EU i nacionalnim strategijama).⁷

Provedbena tijela u sustavu upravljanja EU fondovima provode aktivnosti promidžbe i informiranja javnosti o EU fondovima u svrhu podizanja svijesti stanovnika i svih dionika u gospodarstvu o važnosti EU fondova što potencijalno povećava broj novih prijavitelja na EU natječaje odnosno novih korisnika bespovratnih sredstava.

Ako sumiramo, nedostaci se pojavljuju uglavnom tijekom prijave i provedbe pro-

⁶ ESIF (Europski strukturni i investicijski fondovi) krediti su financijski instrumenti HBOR-a i HAMAG-BICRO-a namijenjeni poduzetnicima i javnom sektoru sa nižom kamatnom stopom. Kreditni programi za privatni sektor su sljedeći: ESIF krediti za rast i razvoj, Investicijski krediti za ruralni razvoj, ESIF mikro zajam i mali zajam, ESIF mikro i mali zajam za ruralni razvoj, ESIF mikro zajam za obrtna sredstva i drugi.

⁷ Svaki EU natječaj formiran je po principu „top-down“ te ima strateški i zakonodavni okvir odnosno usklađen je sa propisima iz europskog i nacionalnog zakonodavstva te delegiranim i provedbenim akti koji se na temelju njih donose.

jekata i najvećim dijelom proizlaze iz administrativnih „barijera“ i dosadašnje prakse upravljanja EU fondovima od strane Provedbenih tijela, a mogu se izbjeći i anulirati angažiranjem kvalitetnog konzultanta za pripremu i provedbu planiranih EU projekata te dodatno zapošljavanjem ili angažiranjem djelatnika u korisniku koji će biti angažirani za administrativno praćenje provedbe projekta i investicijski nadzor nad izvođenjem radova. Kvalitetnim planiranjem javnog sektora sukladno financijskim mogućnostima i realnim potrebama uz angažman kvalitetnog konzultanta financiranje projekata iz EU fondova ima značajne prednosti te je provedba projekata uz potporu EU fondova u pravilu isplativa na dobrobit lokalne zajednice i gospodarstva.

3. PRIJEDLOZI UNAPRJEĐENJA SUSTAVA UPRAVLJANJA I KONTROLE EU FONDOVIMA

Uredbom o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole korištenja Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, u vezi s ciljem „Ulaganje za rast i radna mjesta“ (NN,107/14, 23/15, 129/15, 15/17 i 18/17 - ispravak) i Zakonom o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014-2020 (NN 92/14) određeno je koje institucije predstavljaju tijela u sustavima upravljanja i kontrole po pojedinim Prioritetnim osima. Određena su Posrednička tijela razine 1 i 2 (npr. Ministarstva, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, Hrvatske vode, HAMAG BICRO, Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije i brojne druge institucije). U nastavku se daju najvažniji prijedlozi i preporuke za unaprjeđenje sustava upravljanja i kontrole EU fondovima za Provedbena tijela u Republici Hrvatskoj za postupke evaluacije pristiglih projektnih prijava i postupke evaluacije tijekom provedbe projekata. Dani prijedlozi i preporuke dijelom rješavaju identificirane nedostatke financiranja infrastrukturnih projekata iz EU fondova iz prethodnog poglavlja.

Prijedlozi poboljšanja natječaja koji su planirani za raspisivanje

Putem organizacije javnih savjetovanja ili iskaza interesa Provedbena tijela mogu dobiti uvid u stvarne potrebe javnog sektora za provedbu pojedinih projekata iz određenih područja te prema tome prilagoditi planirane natječaje. Osim navedenoga, predlaže se da Provedbena tijela uvedu praksu otvaranja pojedinog natječaja u tri do četiri ciklusa u sedmogodišnjem razdoblju kako bi prijavitelji mogli bolje iskoristiti natječaje i pripremiti se za prijavu.

Potrebno je „olabaviti“ pojedine formalne uvjete natječaja kao što je nemogućnost prijave projekata na natječaj ukoliko se već započelo sa provedbom projekta prije prijave na natječaj ili prije potpisa Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava. Potrebno je omogućiti prijavu na natječaje onih projekata koji su već započeli sa provedbom te staviti kao

uvjet da projekt u trenutku prijave na natječaj nije u visokoj fazi gotovosti, npr. da nije izvršen više od 30%.

Prijedlozi poboljšanja postupaka evaluacija projektnih prijava

Provedbena tijela bi morala u potpunosti izbaciti praksu isključivanja projekata iz postupka dodjele u situacijama projektnih prijava u kojima nije dostavljen „jedan dokument“, ukoliko se radi o kvalitetnom projektu što znači da je preporuka uvođenje prakse dopune dostavljene dokumentacije, a ne isključivo traženje samo pojašnjenja bez mogućnosti dopune. Isto se posebno odnosi na projekte javnog sektora i natječaje iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija.

Predlaže se ocjenjivanje projekata isključivo po kriteriju kvalitete te kako bi se to omogućilo potrebno je isključiti mogućnost da vrijeme zaprimanja projektnih prijava bude presudan kriteriji za odabir projekata što će omogućiti bolju pripremu kvalitetnih projekata i odabir najkvalitetnijih projekata.

Kod pojedinih natječaja kao što su natječaji iz Mjere 7 iz Programa ruralnog razvoja RH preporuka je uvesti dodatne kriterije bodovanja projekata koji se odnose na kvalitetno pripremljenu i opisanu projektnu prijavu i projektnu logiku kako bi se kod evaluacije izbjegla situacija da veliki broj projekata prilikom prijave ostvaruje jednaki broj bodova. Tako bi se potencijalno napravile razlike u kvaliteti pripremljenih pojedinih projekata.

Indeks razvijenosti bi kao kriterij trebalo ili potpuno izbaciti iz bodovanja ili vrednovati projekte po istome samo u slučaju ako dva projekta ostvaruju jednaki broj bodova. Preporuka je da se odabrani projekti koji se provode u manje razvijenim jedinicama lokalne samouprave financiraju sa višim intenzitetom potpore te da u tom slučaju imaju prednost, ali ne i prilikom bodovanja.

Potrebno je povećati kapacitete Provedbenih tijela kako bi se izbjegla „uska grla“ i skratilo vrijeme potrebno za evaluaciju projekata. Isto se može učiniti povećanjem broja zaposlenih djelatnika ili „spuštanjem“ kontrole na druga Provedbena tijela. Isto se posebno odnosi na natječaje za koje je evidentno da su od velikog interesa za potencijalne prijavitelje te se očekuje veliki broj prijava i odobrenih projekata.

Prijedlozi poboljšanja postupaka evaluacija javne nabave i zahtjeva za isplatu tijekom provedbe projekta

Potrebno je povećati kapacitete Provedbenih tijela kako bi se izbjegla „uska grla“ i skratilo vrijeme potrebno za kontrolu postupaka nabave čime bi se administrativno ubrzao postupak provedbe projekta i omogućila brža verifikacija troškova. Isto se može učiniti povećanjem broja zaposlenih djelatnika ili „spuštanjem“ kontrole na druga Provedbena tijela. Povezano za istim problemom potrebno je ubrzati postupak rješavanja prigovora koji su podneseni od strane korisnika na dobivenu financijsku korekciju prema Upravljačkom tijelu (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU), ubrzati obradu i isplatu sredstava

po podnesenim zahtjevima za isplatu, te ubrzati odobrenja izmjene projekata odnosno izmjene Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava.

U slučaju nepravilnosti u provedenim postupcima javne nabave potrebno je smanjiti iznos financijske korekcije na minimalnu razinu nakon traženja dodatnih pojašnjenja i dokaza od strane korisnika bespovratnih sredstava te ukoliko je utvrđeno da ne postoji sukob interesa ili da se nije pogodovalo pojedinom ponuditelju potrebno je primijeniti financijsku korekciju samo iznimno i to u paušalnom iznosu koji neće dovesti u pitanje uspješnu provedbu projekta.

Potrebno je ujednačiti Provedbena tijela u kontroli dokumentacije tijekom provedbe projekata kod obrade zahtjeva za isplatu i u kontroli provedenih postupaka javne nabave. Predlaže se da Provedbena tijela definiraju ujednačene jedinstvene smjernice kojima će se dati kratak pregled dokumentacije koja će se tražiti od korisnika prilikom podnošenja zahtjeva za isplatu za pravdanje pojedinih kategorija troškova, a koje bi se dostavile korisniku prije početka provedbe projekta nakon potpisa Ugovora. Potrebno je ujednačiti tumačenja odredbi Zakona o javnoj nabavi (NN 120/16) kod svih Provedbenih tijela kako bi se potpuno osigurala međusobna jednakost i dosljednost kontrole postupaka javne nabave. Vežano uz javnu nabavu potrebno je definirati ujednačene jedinstvene smjernice za korisnike bespovratnih sredstava za provedbu javne nabave koje će jednako primjenjivati sva Provedbena tijela i koje će vrijediti za sve natječaje i projekte u kojima se provodi javna nabava.

Od strane Provedbenih tijela potrebno je omogućiti i osigurati obveznu kontrolu pripremljene dokumentacije javne nabave prije pokretanja postupka javne nabave kako bi se izbjegle nepravilnosti. Isto se može postići zapošljavanjem dodatnih djelatnika u Provedbenim tijelima ili angažiranjem drugih Provedbenih tijela.

4. FINANCIRANJE INFRASTRUKTURNIH PROJEKATA JAVNOG SEKTORA IZ EU FONDOVA

4.1. Financiranje iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.

Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. (OPKK) temeljni je programski dokument kojim se provodi kohezijska politika Europske unije i kojim se potiču ulaganja u infrastrukturne investicije u područjima prometa, energetike, zaštite okoliša, informacijsko-komunikacijskih tehnologija i drugim područjima. U okviru Operativnog programa Republici Hrvatskoj je na raspolaganju 6,8 mlrd. eura iz Europske unije od čega je 4,3 mlrd. eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj i 2,5 mlrd. eura iz Kohezijskog fonda. Istome je potrebno pridodati i obvezno sufinanciranje provedbe Operativnog programa iz proračuna Republike Hrvatske, čime ukupna vrijednost raste na 8 mlrd. eura. U okviru Operativnog programa raspoređena su sredstva EU-a prema 10 prioriternih osi: najveća alokacija EU sredstava je iz prioritete osi „Zaštita okoliša i održivost resursa“, zatim u osi „Povezanost i mobilnost“ i „Poslovna konkuren-

tnost“. U nastavku su prikazani natječaji po svim prioritetnim osima putem kojih su se financirali infrastrukturni projekti u javnom sektoru u tekućem programskom razdoblju od 2014. do 2019. godine.

Prioritetna os 1 Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija

Cilj Prioritetne osi 1 je poboljšati sustav istraživanja u RH i bolje ga povezati s gospodarstvom. Za sredstva iz ovog područja mogu se prijaviti znanstvene organizacije, obrazovne institucije ministarstva, gradovi, općine i županije.

U Prioritetnoj osi 1 raspisano je ukupno 9 natječaja za javni sektor i odobreno je ukupno 2.219.455,433,88 kuna bespovratnih sredstava. Natječajem *Ulaganje u organizacijsku reformu i infrastrukturu u sektoru istraživanja, razvoja i inovacija* financirala su se ulaganja u organizacijsku reformu te nabavu opreme i građevinske radove na postojećim objektima za istraživanje i razvoj. Putem natječaja *Vrhunska istraživanja Znanstvenih centara izvrsnosti* financiralo se izvođenje istraživanja u prioritetnim područjima Strategije pametne specijalizacije RH, suradnja s istraživačkim organizacijama, zapošljavanje mladih istraživača, aktivnosti izobrazbe i usavršavanja, umrežavanja te nabava opreme. Putem natječaja *Hrvatski znanstveni i obrazovni oblak (HR-ZOO)* dodjeljivala su se bespovratna sredstva za izgradnju računalnog oblaka kao temeljne sastavnice nacionalne istraživačke i inovacijske e-infrastrukture kojoj je svrha jačanje kapaciteta akademske i istraživačke zajednice RH za istraživanja, tehnološki razvoj i inovacije. Natječaj *Znanstveno i tehnologijsko predviđanje* financirao je aktivnosti kreiranja informacijskog sustava o hrvatskoj znanstvenoj djelatnosti te aktivnosti mapiranja i predviđanja u svrhu stvaranja cjelovitog sustava za određivanja prioriteta za politike istraživanja, razvoja i inovacija. Natječaj *Centar za napredne laserske tehnike (CALT)* omogućio je uspostavu potpuno opremljenog suvremenog znanstveno-istraživačkog centra specijaliziranog u području naprednih laserskih i optičkih tehnika odnosno rekonstrukciju i nadogradnju zgrade Instituta za Fiziku. Natječaj *Razvoj i jačanje sinergija s horizontalnim aktivnostima programa OBZOR 2020: Twinning i ERA Chairs* omogućio je pružanje podrške projektima u svrhu jačanja inovacijskih kapaciteta te razvoj infrastrukture i opreme znanstvenih organizacija. Natječaj *Strateški projekt za podršku inicijativa klastera konkurentnosti* pružio je potporu projektima razvoja klastera za povećanje konkurentnosti i poboljšanje pozicije RH u globalnom lancu vrijednosti koji su usmjereni na poticanje inovacija, povećanje produktivnosti i diversifikaciju gospodarskih aktivnosti u suradnji sa Hrvatskom gospodarskom komorom. Natječaj *Strateški projekt za podršku uspostavi Inovacijske mreže za industriju i tematskih inovacijskih platformi* omogućio je uspostavu inovacijske mreže za industriju koja će doprinijeti stvaranju učinkovitog Nacionalnog inovacijskog sustava. Natječaj *Dječji centar za translacijsku medicinu Dječje bolnice Srebrnjak (CCTM)* odnosi se na projekt izgradnje i opremanja nove zgrade funkcionalno povezane s postojećom zgradom dječje bolnice s ciljem organizacijske reforme iz pedijatrijske bolnice u klinički istraživački centar i polikliniku specijaliziranu za dječje bolesti.

Prioritetna os 2 Jačanje informacijske i komunikacijske tehnologije

Cilj Prioritetne osi 2 je osigurati pristup internetu u svim područjima RH, povećati pokrivenost širokopojasnom mrežom i povećati broj elektroničkih usluga za građane. Za sredstva iz ovog područja mogu se prijaviti javna poduzeće „Odašiljači i veze“, općine, gradovi te županije i ministarstva.

U Prioritetnoj osi 2 raspisano je ukupno 2 natječaja za javni sektor putem kojih je dodijeljeno ukupno 833.819.858,87 kuna bespovratnih sredstava. U okviru natječaja *Razvoj E-usluga* dodijeljena su bespovratna sredstva za razvoj e-aplikacija kao što su e-Zdravlje, e-Uprava za zemljišno i prostorno planiranje, e-Kultura, e-Turizam, e-Pravosuđe, digitalna komora, e-Uključivanje s ciljem pružanja boljih usluga građanima i povećanja produktivnosti javnog sektora. Natječajem *Uspostava Centra dijeljenih usluga* omogućila se uspostava središnje upravljanje i konsolidacija Državne informacijske infrastrukture, podataka, zahtjeva, operacija i horizontalnih procesa javne uprave u svrhu unaprjeđenja transparentnosti, odgovornosti i učinkovitosti javne uprave.

Prioritetna os 3 Poslovna konkurentnost

Ciljevi Prioritetne osi 3 su sljedeći: promicanje poduzetništva i financiranje malih i srednje velikih poduzeća te poboljšanje razvoja i rasta malih i srednje velikih poduzeća. Za sredstva iz ovog područja mogu se prijaviti uz privatni sektor i sljedeća tijela javnog sektora: ministarstva, gradovi i općine, HAMAG-BICRO, HBOR, agencije za potporu poduzetnika, EIF (Europski investicijski fond), poduzetničke potporne institucije (PPI) u javnom vlasništvu, Hrvatska gospodarska komora (HGK).

U Prioritetnoj osi 3 raspisano je ukupno 9 natječaja za javni sektor i dodijeljeno je ukupno 3.419.793.734,09 kn bespovratnih sredstava. Natječajem *Postupak povjeravanja poslova provedbe financijskih instrumenata HAMAG-BICRO-u* dodijeljena su bespovratna sredstva za ESIF jamstva, mikro i male zajmove za male i srednje poduzetnike. Natječajem *Postupak povjeravanja poslova provedbe financijskog instrumenta HBOR-u* dodijeljena su sredstva HBOR-u za ESIF Kredite za rast i razvoj za male i srednje poduzetnike u fazi rasta i razvoja. Natječajem *Razvoj poslovne infrastrukture* dodjeljivala su se bespovratna sredstva za proširenje postojeće ili izgradnju nove infrastrukture poput poduzetničkih centara, poslovnih inkubatora, poduzetničkih akceleratora, poslovnih i znanstveno-tehnoloških parkova. Putem natječaja *ESIF Fond rizičnog kapitala* financirali su se akceleratori za poduzetnike početnike - Venture Capital za vlasnička ulaganja u inovativna poduzeća sa visokim potencijalom rasta. Putem natječaja *Razvoj mreže poduzetničkih potpornih institucija (PPI) putem Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO) – pilot projekt* dodatno se poticao razvoj mreže PPI-jeva, jačanje kompetencija te razvoj novih usluga članica mreže kako bi se osigurala integrirana pomoć malim i srednjim poduzećima u svim stupnjevima razvoja te omogućio ujednačen pristup poslovnim znanjima i vještinama, partnerima, uslugama i informacijama. Natječaj *Pružanje visokokvalitetnih usluga za MSP putem poduzetničkih potpornih institucija (PPI)* omogućio je poduzetničkim pot-

pornim institucijama financijsku pomoć kako bi se malim i srednjim poduzećima olakšao pristup poslovnim znanjima i vještinama, partnerima i informacijama ključnim za rast i razvoj poslovanja te kako bi se unaprijedila gospodarska uspješnost i stopa preživljavanja. Natječajem *Internacionalizacija poslovanja MSP-ova putem organizacija za poslovnu podršku* osiguralo se jačanje prisutnosti malih i srednjih poduzeća na inozemnim tržištima organizacijom 14 informativnih događanja, 12 zajedničkih nastupa na međunarodnim sajmovima u inozemstvu i 16 poslovnih susreta. Cilj natječaja *Razvoj poduzetničke infrastrukture* bio je razvoj i poboljšanje kvalitete i dostupnosti infrastrukture postojećih poduzetničkih zona s ciljem privlačenja investicija i stvaranja mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta. Putem natječaja *Promocija poduzetništva* financirala se organizacija događanja za promociju obrazovanja za obrtnička zanimanja na području Virovitičko-podravske, Požeško-slavonske, Brodsko-posavske, Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije.

Na području Istarske županije financirali su se projekti ulaganja u poslovnu i poduzetničku infrastrukturu. Ukupno je odobreno 11.038.468,51 kuna bespovratnih sredstava što čini 0,32% ukupno odobrenih sredstava.

Prioritetna os 4 Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije

Glavni cilj Prioritetne osi 4 je učinkovito i održivo korištenje energije i smanjenje ispuštanja stakleničkih plinova. Za sredstva iz ovog područja mogu se prijaviti uz privatni sektor i javna tijela i ustanove, HBOR, županije, gradovi i općine, javna poduzeća poput HEP-a, upravitelji zgrada.

U Prioritetnoj osi 4 raspisano je ukupno 12 natječaja za javni sektor i dodijeljeno je ukupno 2.873.547.253,85 kuna bespovratnih sredstava. U okviru natječaja *Energetska obnova i korištenje obnovljivih izvora energije u zgradama javnog sektora* financirali su se projekti energetske obnove i korištenja obnovljivih izvora energije u zgradama javnog sektora dok su se natječajem *Energetska obnova višestambenih zgrada* financirali projekti energetske obnove višestambenih zgrada i horizontalne mjere. U okviru natječaja *ESIF Krediti za energetske učinkovitost za javne zgrade* osigurali su se krediti sa povoljnijom kamatnom stopom za sufinanciranje projekata koji su dobili bespovratna sredstva temeljem Javnog poziva za energetske obnove zgrada javnog sektora. Natječaji u području *Energetske obnove zgrada i korištenje obnovljivih izvora energije u javnim ustanovama koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja* (ukupno 3 natječaja) omogućili su financiranje projekata energetske obnove zgrada javnih ustanova koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja te izradu projektne dokumentacije. Putem natječaja *ESIF Krediti za energetske učinkovitost za poduzetnike* (ukupno 2 natječaja) dodijeljena su bespovratna sredstva za kredite za privatne poduzetnike (mikro, male, srednje i velike) registrirane za proizvodne djelatnosti i registrirane za uslužne djelatnosti (turizam i trgovina) čime su se osigurali krediti sa povoljnijom kamatnom stopom. Isto tako i putem natječaja *ESIF Krediti za energetske učinkovitost za*

javnu rasvjetu omogućili su se povoljniji krediti za jedinice lokalne samouprave za energetske obnovu sustava javne rasvjete. Putem natječaja *Pilot-projekt uvođenja naprednih mreža HEP-u* su dodijeljena bespovratna sredstva za uspostavu napredne mjerne infrastrukture koja će omogućiti precizniji izračun gubitaka i lociranje područja s povećanim gubicima na razini distribucijske mreže te praćenje potrošnje električne energije i aktivno upravljanje potrošnjom na razini krajnjih korisnika. Natječaji toplovoda (*Toplovođi za naselja Slavonija I i Slavonija II - projekt zamjene dotrajalih toplovoda, Zamjena spojnog vrelovoda od TE-TO do toplane Pogona Osijek*) omogućili su rekonstrukciju toplovoda čime se smanjio gubitak emisije CO₂ i smanjili gubici toplinske energije.

Na području Istarske županije financirali su se projekti energetske obnove višestambenih zgrada i energetske obnove zgrada javnog sektora i ukupno je dodijeljeno 67.201.315,57 kuna bespovratnih sredstava što čini 2,34% ukupno odobrenih sredstava.

Prioritetna os 5 Klimatske promjene i upravljanje rizicima

Ciljevi Prioritetne osi 5 su poboljšanje sustava za praćenje utjecaja klimatskih promjena, poboljšanje sustava upravljanja u zaštiti od katastrofa i smanjenje opasnosti od rizika povezanih s poplavama. Za sredstva iz ovog područja mogu se prijaviti ustanove koje se bave klimatskim promjenama (npr. Ministarstvo zaštite okoliša ili Državni hidrometeorološki zavod), Hrvatske vode, županije, gradovi i općine, udruge, znanstvene i akademske institucije, Državna uprava za zaštitu i spašavanje.

U Prioritetnoj osi 5 raspisano je ukupno 10 natječaja za javni sektor i ukupno je dodijeljeno 1.352.488.503,99 kuna bespovratnih sredstava. Natječajem *Modernizacija lijevoobalnih savskih nasipa od Račinovaca do Nove Gradiške* na dionici ukupne duljine 236,7 km financirale su se hitne mjere povećanja sigurnosti nasipa i zaobalja izgradnjom zaobalnih bermi sa plošnim drenovima i servisnim putovima. Natječaj *Modernizacija meteorološke motriteljske mreže u RH – METMONIC* omogućio je Državnom hidrometeorološkom zavodu unaprjeđenje meteoroloških mjerenja uspostavom suvremenih sustava dok je natječaj *Modernizacija vozila vatrogasnih postrojbi RH* osigurao povećanje spremnosti i kapaciteta vatrogasnog sustava u RH ulaganjem u nabavu 94 novih vatrogasnih vozila. Natječaj *Priprema studijske dokumentacije za projekte upravljanja rizicima od poplava* financirao je izradu studijske dokumentacije za dvanaest slivova sa značajnim rizicima od poplava, izradu studijske dokumentacije za rijeku Savu u RH te izradu studijske dokumentacije za projekt unaprjeđenja negrađevinskih mjera upravljanja rizicima od poplava. Natječajem *Opremanje i osposobljavanje intervencijskih postrojbi* osiguralo se opremanje intervencijskih postrojbi nabavom zaštitne i spasilačke opreme te skupne opreme koja je raspoređena u 8 centara. Putem natječaja *Na putu do smanjenja rizika od katastrofa* financirale su se inicijative vezane uz smanjenje rizika od katastrofa, a kroz aktivnosti izrade edukacijskih materijala, nabavu edukacijskog vozila i edukacijskih modela simulacije katastrofa. Natječaj *Modernizacija radiokomunikacijske opreme sustava civilne zaštite* omogućio je nabavu opreme kojom će se za službe za zaštitu i spašavanje u RH osigurati nesmetano komuni-

ciranje, omogućiti bolja koordinacija te ubrzati reakcije u slučaju katastrofa i elementarnih nepogoda. *Projekt unapređenja negrađevinskih mjera upravljanja rizicima od poplava u Republici Hrvatskoj* i projekt *Zaštita od poplava grada Ogulina* odnose se na zaštitu od poplava i imaju za cilj unaprjeđenje negrađevinskih mjera upravljanja rizicima od poplava. Projektom *Jačanje kapaciteta HGSS-a - Sigurna.HR* povećala se razina spremnosti stručnih timova koji djeluju u okviru HGSS-a, a specijalizirani su za spašavanja u slučajevima potresa i poplava.

Prioritetna os 6 Zaštita okoliša i održivost resursa

Ciljevi Prioritetne osi 6 su sljedeći: poboljšati sustav gospodarenja otpadom i smanjiti količinu otpada na odlagalištima, poboljšati upravljanje vodama i povećati pročišćavanje otpadnih voda, odgovorno iskoristiti kulturna i prirodna dobra za razvoj lokalnih zajednica, pomoći u zaštiti određenih područja njihovim uključivanjem u mrežu Natura 2000, pomoći u rješavanju pitanja zagađenosti zraka. Za sredstva iz ovog područja mogu se prijaviti uz privatni sektor i lokalno stanovništvo: državna tijela i institucije, županije, gradovi i općine i njihove udruge, nacionalni parkovi i parkovi prirode, komunalna poduzeća i organizacije kao što su Hrvatske šume i Hrvatske vode, Hrvatski centar za razminiranje, vlasnici kulturnih dobara.

Tablica 1 Natječaji za javni sektor u Prioritetnoj osi 6 (2014.-2019.)

NATJEČAJI – PRIORITETNA OS 6

- Priprema i provedba integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine
- Izravna dodjela za strateški projekt "Arheološki park Vučedol"
- Integrirani program - Interpretacijski centar Ivana Brlić Mažuranić
- Promicanje održivog korištenja prirodne baštine u nacionalnim parkovima i parkovima prirode
- Promicanje održivog razvoja prirodne baštine
- Nacionalni referentni laboratorij za emisije iz motora s unutarnjim izgaranjem za necestovne pokretne strojeve
- Proširenje i modernizacija državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka – AIRQ
- Revitalizacija kompleksa Benčić - Cigleni i T-objekt
- CENTAR ZA MLADE i novo urbanističko rješenje za prostor oko Centra
- Kuća Tambure - Slavonska notna bajka - infrastrukturni radovi
- Razvoj i unaprjeđenje osječke Tvrđe
- Izgradnja Centra za gospodarenje otpadom Biljane Donje
- Uspostava cjelovitog i održivog sustava gospodarenja otpadom na području Šibensko-kninske županije - Županijski centar za gospodarenje otpadom Bikarac - faza II
- Građenje reciklažnih dvorišta
- Sanacija i zatvaranje odlagališta neopasnog otpada
- Nabava dodatne opreme za Županijski centar za gospodarenje otpadom Marišćina
- Sanacija lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom - jama Sovjak
- Provedba programa izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom
- Izrada studijsko-projektne dokumentacije za centre za gospodarenje otpadom Zagreb, Orlovnjak i Šagulje
- Nabava spremnika za odvojeno prikupljanje komunalnog otpada
- Centar za gospodarenje otpadom u Splitsko-dalmatinskoj županiji
- Centar za gospodarenje otpadom Babina gora
- Projekt Regionalni vodoopskrbni sustav Osijek - FAZA II
- Regionalni vodoopskrbni sustav Zagrebačke županije - Zagreb Istok
- Natječaji - poboljšanje vodno komunalne infrastrukture
- Uspostava nacionalnog sustava za praćenje invazivnih stranih vrsta
- Kartiranje obalnih i pridnenih morskih staništa na području Jadranskog mora pod nacionalnom jurisdikcijom
- Razvoj sustava praćenja stanja očuvanosti vrsta i stanišnih tipova
- Izrada prijedloga planova upravljanja strogo zaštićenim vrstama (s akcijskim planovima)
- Razvijanje sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta
- Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000
- Razminiranje, obnova i zaštita šuma i šumskog zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima u dunavsko-dravskoj regiji – Naturavita
- Razminiranje i očuvanje šumskih ekosustava u zaštićenim i Natura 2000 područjima u Ličko-senjskoj i Zadarskoj županiji - Fearless Velebit
- Otvorene ljetne pozornice Urbane aglomeracije Split
- Rekonstrukcija dvoraca Pejačević - Velikog i Malog
- Kuća čaja - Oaza mira
- Komunalna infrastruktura u Tvrđavi Brod
- Regionalni transfuzijski centar KBC Split

UGOVORENI IZNOS POTPORE - RH
(u kn)

16.893.846.902,83

UGOVORENI IZNOS POTPORE - IŽ
(u kn)

844.470.150,30 – 4,99%

U Prioritetnoj osi 6 raspisano je ukupno 86 natječaja za javni sektor koji su prikazani u Tablici 1⁸. Putem natječaja koji su se odnosili na *poboljšanje vodno komunalne infrastrukture* financirali su se projekti ulaganja u sustave javne vodoopskrbe i odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda (vodno komunalna infrastruktura aglomeracija). Putem natječaja *Priprema i provedba integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine* financirala se priprema dokumentacije i obnova kulturne baštine (zaštita, obnova i revitalizacija). Putem natječaja *Promicanje održivog korištenja prirodne baštine u nacionalnim parkovima i parkovima prirode* financirala se priprema studijske i projektne dokumentacije te izgradnja posjetiteljske infrastrukture uključujući opremanje i razvoj posjetiteljskih sadržaja i proizvoda utemeljenih na prirodnoj baštini. Potrebno je istaknuti i natječaje kojima su se financirali projekti gospodarenja otpadom u jedinicama lokalne samouprave kao što su reciklažna dvorišta, sanacija i zatvaranje odlagališta otpada, nabava spremnika za odvojeno prikupljanje komunalnog otpada i centri za gospodarenje otpadom.

Na području Istarske županije financirali su se projekti koji su se odnosili na obnovu kulturne baštine, promicanje održivog korištenja i razvoja prirodne baštine, građenje reciklažnih dvorišta, sanaciju i zatvaranje odlagališta neopasnog otpada, provedbu programa izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom i poboljšanje vodno komunalne infrastrukture.

Prioritetna os 7 Povezanost i mobilnost

Ciljevi Prioritetne osi 7 su izgradnja svih vrsta prometnih sadržaja koji će olakšati prijevoz ljudi i roba u Hrvatskoj i EU i što bolje povezati manja i udaljena mjesta sa većim gradovima. Za sredstva iz ovog područja mogu se prijaviti: gradovi i općine, poduzeća kao što su Hrvatske ceste i HŽ infrastruktura, riječne luke, poduzeća koja se bave prijevozom tereta rijekama, poduzeća koja obavljaju javni prijevoz i Zračna luka Dubrovnik.

⁸ U Tablici 1 nisu navedeni svi natječaji radi jednostavnosti i preglednosti obzirom da je u Prioritetnoj osi 6 raspisan veliki broj natječaja putem izravnog postupka dodjele unaprijed određenim prijaviteljima odnosno unaprijed određenim projektima.

Tablica 2 Natječaji za javni sektor u Prioritetnoj osi 7 (2014.-2019.)

NATJEČAJI – PRIORITETNA OS 7

- Natječaji za prometnu infrastrukturu (cestovna povezanost, izgradnja zaobilaznice, mosta, državne ceste, raskrižja, analiza izvedivosti)
- Sanacija opasnih mjesta (uklanjanje crnih točaka) na državnim cestama
- Izgradnja terminala za pretovar rasutih tereta u luci Osijek
- Strateška dokumentacija razvoja vodnih putova i luka unutarnjih voda Republike Hrvatske za razdoblje 2018.-2028.
- Nacionalni plan razvoja obalnog linijskog pomorskog prometa
- Poziv za sufinanciranje unaprjeđenja lučke infrastrukture u funkciji obalnog linijskog pomorskog prometa
- Studija razvoja gradskog prometa na području grada Osijeka
- Glavni plan razvoja prometnog sustava funkcionalne regije Sjeverni Jadran
- Izrada prometnog masterplana funkcionalne regije Sjeverna Dalmacija
- Poziv na dostavu projektnih prijedloga za nabavu autobusa za pružanje usluge javnog gradskog prijevoza
- Poziv za sufinanciranje izrade regionalnih prometnih masterplanova - Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije i Grada Zagreba – faza I i II - Sisačko-moslavačke županije - Bjelovarsko-bilogorske županije
- Modernizacija tramvajske infrastrukture na području grada Osijeka
- Nabava SPP autobusa i izgradnja SPP punionice
- Plan održive urbane mobilnosti UP Slavonski Brod
- Sustav biciklističkih staza Urbane aglomeracije Split
- Implementacija sustava e-ticketing u Promet d.o.o. Split putem ITU mehanizma
- Izgradnja nadvožnjaka Duga ulica - Borinačka ulica i prilazne prometnice u gradu Vinkovcima
- Nabava autobusa za Promet d.o.o. Split iz ITU mehanizma
- Izgradnja nadvožnjaka Duga ulica - Borinačka ulica i prilazne prometnice u gradu Vinkovcima
- Poziv za sufinanciranje izrade regionalnih prometnih masterplanova funkcionalnih regija Srednja Dalmacija i Istočna Hrvatska
- Razvoj zračne luke Dubrovnik- II faza
- Natječaji za modernizaciju željezničke infrastrukture
- Drugi poziv za sufinanciranje unaprjeđenja lučke infrastrukture u funkciji obalnog linijskog pomorskog prometa
- Poziv za sufinanciranje izrade regionalnih prometnih masterplanova funkcionalnih regija Srednja Dalmacija i Istočna Hrvatska
- Biciklističke staze urbane aglomeracije Osijek
- E - mobilnost grada Osijeka
- 1. faza modernizacije tramvajske infrastrukture u Gradu Zagrebu
- Natječaji – modernizacija željezničke infrastrukture

UGOVORENI IZNOS POTPORE - RH
(u kn)

9.553.756.910,29

UGOVORENI IZNOS POTPORE - IŽ
(u kn)

51.698.399,70 – 0,54%

Izvor: Izrada autora prema podacima sa www.strukturnifondovi.hr

U Prioritetnoj osi 7 raspisano je ukupno 37 natječaja za javni sektor koji su prikazani u Tablici 2⁹. Putem *Natječaja za prometnu infrastrukturu* financirali su se projekti poboljšanja cestovne povezanosti, izgradnje zaobilaznica, mostova, državnih cesta, raskrižja i analiza izvedivosti. *Natječaji za modernizaciju željezničke infrastrukture* omogućili su provedbu projekata izgradnje, rekonstrukcije, nadogradnje i elektrifikacije željezničke infrastrukture, nabave putničkih vlakova, izrade studijske i projektne dokumentacije. Putem natječaja *Razvoj zračne luke Dubrovnik - II faza* nastojala se riješiti prometna izoliranost regije s ostatkom RH i EU, te modernizacija i rekonstrukcija postojeće infrastrukture zračne luke Dubrovnik. *Poziv na dostavu projektnih prijedloga za nabavu autobusa za pružanje usluge javnog gradskog prijevoza* omogućio je osuvremenjivanje putničkog voznog parka (autobusa) s niskom emisijom CO₂ za prijevoznike u javnom prijevozu.

Na području Istarske županije financirani su projekti nabave autobusa i izgradnje punionice.

Prioritetna os 8 Socijalno uključivanje i zdravlje

Ciljevi Prioritetne osi 8 su borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti, omogućiti ljudima život i podršku u zajednici izvan institucija i olakšati pristup liječnicima, bolnicama i hitnoj pomoći. Za sredstva iz ovog područja mogu se prijaviti ambulante, domovi zdravlja, bolnice, ustanove hitne pomoći, Ministarstvo zdravlja, domovi socijalne skrbi za djecu i osobe s invaliditetom, udruge koje pomažu osobama s invaliditetom, zaklade ili fondacije, županije, gradovi i općine, Veteranski centri i Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU.

⁹ U Prioritetnoj osi 7 raspisan je veliki broj natječaja koji su se odnosili na prometnu infrastrukturu i modernizaciju željezničke infrastrukture putem izravnog postupka dodjele unaprijed određenim prijaviteljima, no radi jednostavnosti prikaza u tablici nisu navedeni pojedinačni natječaji odnosno pojedinačni projekti.

Tablica 3 Natječaji za javni sektor u Prioritetnoj osi 8 (2014.-2019.)**NATJEČAJI – PRIORITETNA OS 8**

- Poboljšanje pristupa primarnoj zdravstvenoj zaštiti s naglaskom na udaljena i deprivirana područja kroz ulaganja u potrebe pružatelja usluga zdravstvene zaštite na primarnoj razini
- Poboljšanje pristupa hitnoj zdravstvenoj zaštiti
- Uspostava hitne pomorske medicinske službe brzim brodicama
- Poboljšanje isplativosti i pristupa bolničke skrbi za ranjive skupine
- Poboljšanje isplativosti i pristupa dnevnim bolnicama i/ili dnevnim kirurgijama
- Unaprjeđivanje infrastrukture za pružanje socijalnih usluga u zajednici osobama s invaliditetom kao podrška procesu deinstytucionalizacije – faza 1
- Unaprjeđivanje infrastrukture pružatelja socijalnih usluga djeci i mladima kao podrška procesu deinstytucionalizacije – faza 1
- Unaprjeđivanje infrastrukture centara za socijalnu skrb kao podrška procesu deinstytucionalizacije – faza 1
- Izgradnja kapaciteta za uspješnu fizičku, socijalnu i gospodarsku regeneraciju depriviranih pilot područja 2
- Priprema dokumentacije i izgradnja kapaciteta za provedbu Intervencijskih planova malih gradova na ratom pogođenim područjima
- Podrška u mapiranju siromaštva
- Provedba Intervencijskog plana Grada Vukovara
- Provedba Intervencijskog plana Grada Petrinje
- Provedba Intervencijskog plana Grada Belog Manastira i Općine Darda
- Provedba Intervencijskog plana Grada Benkovca
- Provedba Intervencijskog plana Grada Knina

UGOVORENI IZNOS POTPORE - RH (u kn)	UGOVORENI IZNOS POTPORE - IŽ (u kn)
2.315.676.804,96	38.461.617,10 – 1,66%

Izvor: Izrada autora prema podacima sa www.strukturnifondovi.hr

U Prioritetnoj osi 8 raspisano je ukupno 16 natječaja za javni sektor koji su prikazani u Tablici 3. Cilj natječaja *Poboljšanje isplativosti i pristupa dnevnim bolnicama i/ili dnevnim kirurgijama* bio je povećanje isplativosti i održivosti zdravstvenog sustava u RH kroz poboljšanje učinkovitosti i pristupa dnevnim bolnicama i dnevnim kirurgijama smanjenjem broja prijema na akutne bolničke odjele. Putem natječaja *Poboljšanje pristupa hitnoj zdravstvenoj zaštiti* uspostavili su se objedinjeni hitni bolnički prijemi u sedam bolnica sa ciljem osiguravanja jednake dostupnosti hitne medicinske skrbi svim građanima RH. Natječaj *Poboljšanje pristupa primarnoj zdravstvenoj zaštiti s naglaskom na udaljena i deprivirana područja kroz ulaganja u potrebe pružatelja usluga zdravstvene zaštite na primarnoj razini* osigurao je poboljšane uvjete za potrebe pružanja usluga primarne zdravstvene zaštite u domovima zdravlja i kod koncesionara primarne zdravstvene zaštite u 18 županija ulaganjem u opremu i infrastrukturnim ulaganjem.

Na području Istarske županije dodijeljena su bespovratna sredstva putem natječaja *Poboljšanje isplativosti i pristupa dnevnim bolnicama i/ili dnevnim kirurgijama*.

Prioritetna os 9 Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje

Ciljevi Prioritetne osi 9 su podignuti stupanj vještina i obrazovanja kod građana, uskladiti programe obrazovanja sa potrebama na tržištu rada i uključivanje što više stanovništva u proces obrazovanja. Za sredstva iz ovog područja mogu se prijaviti CARNet, Visoke škole i sveučilišta, škole za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u partnerstvu s veleučilištima i visokim školama.

U Prioritetnoj osi 9 raspisano je ukupno 2 natječaja za javni sektor i dodijeljeno je ukupno 1.427.840.418,81 kuna bespovratnih sredstava. Putem natječaja *Modernizacija, unaprjeđenje i proširenje infrastrukture studentskog smještaja za studente u nepovoljnom položaju* osigurala se podrška javnim visokim učilištima za proširenje i poboljšanje njihovih smještajnih kapaciteta za studente s naglaskom na studente u nepovoljnom položaju. Natječaj *e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot projekt)* omogućio je uspostavu sustava razvoja digitalno zrelih škola kroz pilotiranje i evaluaciju primjene informacijsko-komunikacijskih tehnologija u obrazovnim i poslovnim procesima u 10% škola u Hrvatskoj.

Na području Istarske županije financirani su projekti putem natječaja *e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot projekt)* te je dodijeljeno 58.403.812,50 kuna bespovratnih sredstava što čini 4,09% ukupno dodijeljenih sredstava.

Prioritetna os 10 Tehnička pomoć

Ciljevi u Prioritetnoj osi 10 su ojačati Provedbena tijela za EU projekte, osigurati pomoć i savjetovanje korisnicima projekata. Za sredstva se mogu prijaviti tijela koja su zadužena za upravljanje i kontrolu EU projekata u RH, regionalne razvojne agencije, županijski uredi Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske obrtničke komore. Putem Tehničke pomoći podržavaju se mjere zapošljavanja i zadržavanja djelatnika te educiranja i osposobljavanja djelatnika za upravljanje EU fondovima, pruža se podrška učinkovitoj provedbi, praćenju i evaluaciji programa financiranih iz EU fondova te podrška informiranju javnosti i podizanju kapaciteta potencijalnih korisnika za EU fondove.

Tablica 4 Natječaji za javni sektor u Prioritetnoj osi 10 (2014.-2019.)**NATJEČAJI – PRIORITETNA OS 10**

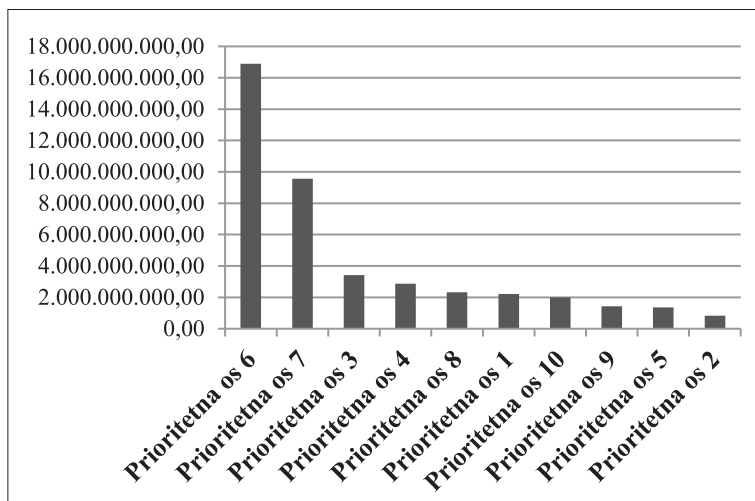
- Poziv za iskaz interesa za dodjelu bespovratnih sredstava iz Prioritetne osi 10 – Tehnička pomoć Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. –2020.
- Tehnička pomoć za provedbu ITU mehanizma
- Poziv za iskaz interesa sektorski nadležnim tijelima i tijelima za pružanju stručne podrške za dodjelu bespovratnih sredstava iz Prioritetne osi 10 - Tehnička pomoć Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.
- Poziv za iskaz interesa Regionalnim koordinatorima za dodjelu bespovratnih sredstava iz Prioritetne osi 10- Tehnička pomoć Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.
- Poziv za iskaz interesa za dodjelu bespovratnih sredstava iz Prioritetne osi 10 - Tehnička pomoć Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. za sufinanciranje aktivnosti pripreme strateškog projekta
- Poziv za iskaz interesa za dodjelu bespovratnih sredstava iz Prioritetne osi 10 - Tehnička pomoć Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.“ za nastavak aktivnosti regionalnih koordinatora
- Poziv za iskaz interesa za dodjelu bespovratnih sredstava iz Prioritetne osi 10 - Tehnička pomoć Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.“ za sufinanciranje pripreme strateškog projekta izgradnje novog Kliničkog bolničkog centra Osijek
- Poziv za iskaz interesa za dodjelu bespovratnih sredstava iz Prioritetne osi 10 - Tehnička pomoć Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.“ za sufinanciranje pripreme strateških projekata regionalnoga razvoja u Slavoniji, Baranji i Srijemu
- Priprema strateških projekata Kliničkog bolničkog centra Split

UGOVORENI IZNOS POTPORE - RH (u kn)	UGOVORENI IZNOS POTPORE - IŽ (u kn)
1.998.883.000,67	21.704.443,62 – 1,09%

Izvor: Izrada autora prema podacima sa www.strukturnifondovi.hr

U Prioritetnoj osi 10 raspisano je ukupno 9 natječaja za javni sektor koji su prikazani u Tablici 4. Putem natječaja pružala se potpora regionalnim koordinatorima za pripremu i provedbu projekata te su se ojačali opći kapaciteti lokalne i područne (regionalne) samouprave za planiranje i provedbu mjera za korištenje EU fondova. Isto tako omogućila se potpora jedinicama lokalne samouprave za integrirana teritorijalna ulaganja kojima se ojačava uloga gradova kao pokretača gospodarskog razvoja. Na području Istarske županije odobrena su bespovratna sredstva putem natječaja *Tehnička pomoć za provedbu ITU mehanizma*.

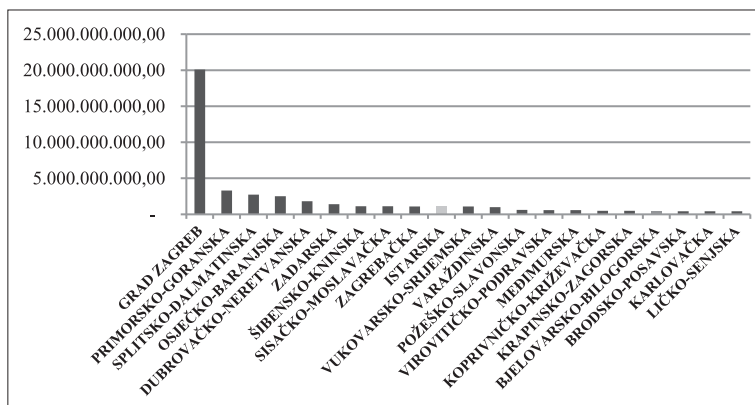
Grafikon 1 Dodijeljena bespovratna sredstva za javni sektor po Prioritetnim osima (2014.-2019.)

Izvor: Izrada autora prema podacima sa www.strukturnifondovi.hr

Iz Grafikona 1 vidljivo je da je na razini OPKK najviše bespovratnih sredstava dodijeljeno u Prioritetnoj osi 6 za projekte u području zaštite okoliša i održivosti resursa u iznosu od 16,89 mlrd. kuna, Prioritetnoj osi 7 za projekte u području prometa i mobilnosti u iznosu od 9,55 mlrd. kuna, Prioritetnoj osi 3 za projekte u području poslovne konkurentnosti u iznosu od 3,42 mlrd. kuna te Prioritetnoj osi 4 za projekte promicanja energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije u iznosu od 2,87 mlrd. kuna. Na razini OPKK od 2014. do 2019. godine ukupno je odobreno 42.889.108.822,24 kune bespovratnih sredstava za infrastrukturne projekte korisnike iz javnog sektora.

Grafikon 2 Dodijeljena bespovratna sredstva za javni sektor po županijama (2014.-2019.)

Izvor: Izrada autora prema podacima sa www.strukturnifondovi.hr

Grafikon 2 pokazuje kako je iz OPKK najviše bespovratnih sredstava odobreno na području Grada Zagreba (20,09 mlrd. kuna), zatim na području Primorsko-goranske županije (3,32 mlrd. kuna), Splitsko-dalmatinske županije (2,75 mlrd. kuna) i Osječko-baranjske županije (2,51 mlrd. kuna). Istarska županija je na jedanaestom mjestu po vrijednosti odobrenih bespovratnih sredstava (1,09 mlrd. kuna). Na području Istarske županije najviše je bespovratnih sredstava dodijeljeno u Prioritetnoj osi 6 (844,47 mil. kuna) i Prioritetnoj osi 4 (67,20 mil. kuna).

4.2. Financiranje iz Programa ruralnog razvoja RH 2014. – 2020.

Raspoloživa sredstva u okviru Programa ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014. – 2020. iznose oko 2,4 mlrd. eura. Programom je definirano ukupno 18 mjera koje imaju za cilj povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima. EU sredstva raspodijeljena su u 7 Prioritetnih osi. Sva prihvatljiva ulaganja unutar mjera Programa ruralnog razvoja RH sufinancirana su većim dijelom sredstvima Europske unije putem Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj dok je ostatak sufinanciran sredstvima Državnog proračuna Republike Hrvatske. Infrastrukturni projekti javnog sektora financirali su se putem ukupno 12 natječaja - tipova operacija od kojih je najviše bespovratnih sredstava za javni sektor bilo raspoloživo iz *Mjere 7 Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima* koja je omogućavala prijavu općina i gradova iz ruralnih područja sa najviše 10.000 stanovnika.

Tablica 5 Natječaji za javni sektor u Programu ruralnog razvoja RH (2014.-2019.)

NAZIV NATJEČAJA – Tip operacije	UGOVORENI IZNOS POT-PORE - RH (kn)	UGOVORENI IZNOS POT-PORE - IŽ (kn)
4.3.3 Ulaganje u šumsku infrastrukturu - šumoposjednici, udruženja šumoposjednika/šumovlasnika, jedinice lokalne samouprave, trgovačka društva i druge pravne osobe	47.632.630,71	–
7.1.1 Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj jedinica lokalne samouprave - općine i gradovi s najviše 10.000 stanovnika	43.953.412,03	5.320.262,50
7.2.1 Ulaganja u građenje javnih sustava za vodoopskrbu, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda - javni isporučitelji vodnih usluga javne vodoopskrbe ili javne odvodnje	401.014.619,37	74.500.367,35
7.2.2. Ulaganja u građenje nerazvrstanih cesta - jedinice lokalne samouprave	662.172.898,49	39.821.178,00
7.4.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu - jedinice lokalne samouprave, trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave, javne ustanove neprofitnog karaktera, udruge koje se bave humanitarnim i društvenim djelatnostima, vjerske zajednice i lokalne akcijske grupe koje su odabrane unutar Programa	1.578.520.350,65	91.607.590,80
8.5.1. Konverzija degradiranih šumskih sastojina i šumskih kultura - šumoposjednici, udruženja šumoposjednika/šumovlasnika, trgovačka društva i druge pravne osobe	71.669.358,01	–
8.5.2. Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture - šumoposjednici, udruženja šumoposjednika/šumovlasnika, trgovačka društva i druge pravne osobe, udruge civilnog društva čije je područje djelovanja usmjereno na zaštitu okoliša i prirode	23.916.362,42	816.937,50
19.1.1. Pripremna pomoć - lokalne akcijske grupe	18.301.504,81	1.544.997,09
19.2.1. Provedba operacija unutar CLLD strategije - lokalne akcijske grupe	352.835.768,16	26.720.736,00
19.3.1. Priprema aktivnosti projekta suradnje - lokalne akcijske grupe	17.750.788,42	1.386.036,80
19.3.2. Provedba aktivnosti projekta suradnje - lokalne akcijske grupe	2.873.149,23	930.484,15
19.4.1. Tekući troškovi i animacija - lokalne akcijske grupe	92.573.226,62	7.014.193,20
UKUPNO	3.313.214.068,92	249.662.783,39

Izvor: Izrada autora prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Programom ruralnog razvoja RH ukupno je dodijeljeno oko 3,31 mlrd. kuna bespovratnih sredstava za infrastrukturne projekte javnog sektora. Pregled je dan u Tablici 5 po natječajima. Najviše je bespovratnih sredstava dodijeljeno putem tipa operacije *7.4.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu* putem kojeg su se financirali sljedeći projekti: vatrogasni dom i spremište, društveni dom/kulturni centar, planinarski dom i sklonište, turističko informativni centar, dječje igralište, sportske građevine, objekti za slatkovodni sportski ribolov, rekreacijske zone na rijekama i jezerima, biciklističke staze, tematski put i park, građevine za ostvarivanje organizirane njege, odgo-

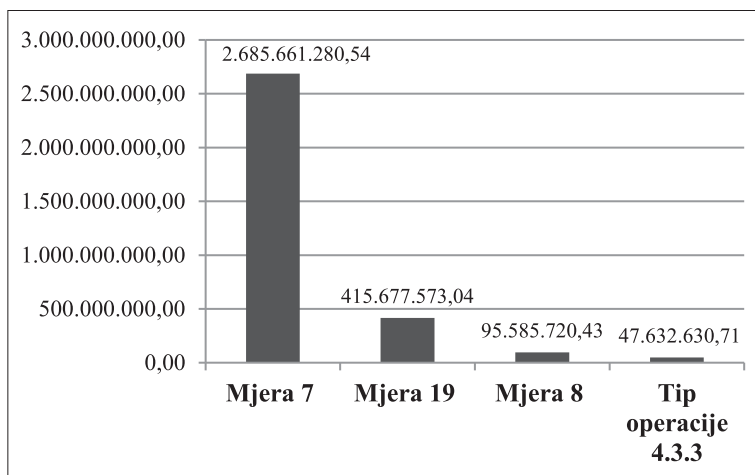
ja, obrazovanja i zaštite djece do polaska u osnovnu školu, javne zelene površine, pješačke staze, pješačke zone, groblje, tržnica i javne prometne površine. Zatim slijedi tip operacije 7.2.2. *Ulaganja u građenje nerazvrstanih cesta* putem kojeg se omogućila provedba projekata izgradnje/rekonstrukcije nerazvrstanih cesta te tip operacije 7.2.1. *Ulaganja u građenje javnih sustava za vodoopskrbu, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda* putem kojeg se omogućila provedba projekata građenja/opremanja javnih sustava za vodoopskrbu, odvodnju i/ili pročišćavanje otpadnih voda. Tip operacije 7.1.1 *Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj jedinica lokalne samouprave* financirao je projekte izrade ili izmjene i dopune prostornog plana uređenja općine ili grada, strateškog razvojnog programa općine ili grada te strateških planova razvoja pojedinih gospodarskih sektora. Tip operacije 4.3.3 *Ulaganje u šumsku infrastrukturu* financirao je projekte izgradnje i rekonstrukcije šumske prometne infrastrukture kao što su šumske ceste, nerazvrstane ceste i traktorski putevi. Putem tipa operacije 8.5.1. *Konverzija degradiranih šumskih sastojina i šumskih kultura* financirala su se ulaganja u projekte koji se odnose na jednu od 4 tipa konverzije: konverzija listača na kontinentu, konverzija četinjača na kontinentu, konverzija listača na kršu i konverzija četinjača na kršu. Tip operacije 8.5.2. *Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture* bio je usmjeren na financiranje projekata koji su se odnosili na uspostavu i uređenje staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture, izradu, dizajn i uređenje edukativno-informativnih kazala. *Mjera 19. „LEADER – CLLD”¹⁰* provodila se putem 5 natječaja korisnici kojih su bile lokalne akcijske grupe i financirali su sljedeće: izradu lokalne razvojne strategije, provedbu operacija odnosno projekata u okviru strategije lokalnog razvoja (LRS) pod vodstvom zajednice, projekte izravno povezane s aktivnostima pripreme međuteritorijalnih i/ili transnacionalnih projekata suradnje te tekuće troškove LAG-a i animacije (informiranje i promidžba te razmjena znanja).

Na području Istarske županije ukupno je dodijeljeno bespovratnih sredstava u iznosu od 249,66 mil. kuna što čini oko 7,54% ukupno dodijeljenih bespovratnih sredstava.

Iz Grafikona 3 vidljivo je da je na razini Programa ruralnog razvoja RH najviše bespovratnih sredstava dodijeljeno putem Mjere 7 u iznosu od 2.69 mlrd. kuna, zatim putem Mjere 19 u iznosu od 484,33 mil. kuna. Kada bi se napravila usporedba sa Prioritetnim osima iz OPKK, Program ruralnog razvoja RH je po dodijeljenim bespovratnim sredstvima za javni sektor na četvrtom mjestu iza Prioritetne osi 3 Poslovna konkurentnost.

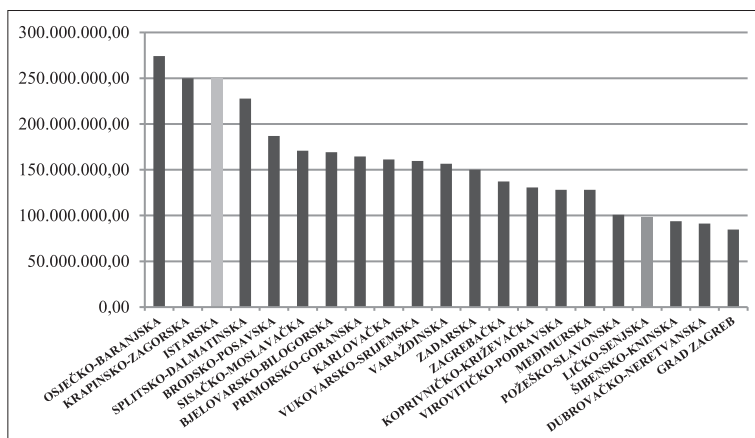
¹⁰ CLLD (lokalni razvoj pod vodstvom zajednice) je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne razvojne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj budućnosti. LEADER (veze među aktivnostima za razvoj ruralnog gospodarstva) je mehanizam provedbe mjera politike ruralnog razvoja Europske unije, a temelji se na realizaciji lokalnih razvojnih strategija kojima upravljaju lokalne akcijske grupe.

Grafikon 3 Dodijeljena bespovratna sredstva za javni sektor po Mjerama (2014.-2019.)

Izvor: Izrada autora prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Grafikon 4 Dodijeljena bespovratna sredstva za javni sektor po županijama (2014.-2019.)

Izvor: Izrada autora prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Prema podacima Grafikona 4 iz Programa ruralnog razvoja RH najviše bespovratnih sredstava odobreno je na području Osječko-baranjske županije (274,11 mil. kuna) i na području Krapinsko-zagorske županije (249,92 mil. kuna) dok je Istarska županija na trećem mjestu po vrijednosti odobrenih bespovratnih sredstava (249,66 mil. kuna).

Kada bi se napravila usporedba OPKK i Programa ruralnog razvoja RH primjetno je kako su infrastrukturni projekti financirani iz OPKK znatno veće pojedinačne vrijednosti.

U nastavku su navedena 3 projekta najveće vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava na području RH iz OPKK:

1. Hrvatske ceste d.o.o. – Cestovna povezanost s južnom Dalmacijom, 3.215.559.659,40 kn
2. HŽ Infrastruktura d.o.o. – Rekonstrukcija postojećeg i izgradnja drugog kolosijeka željezničke pruge na dionici Dugo Selo – Križevci, 1.279.914.884,20 kn
3. VODOVOD I KANALIZACIJA d.o.o. za vodoopskrbu i odvodnju RIJEKA – Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracije Rijeka, 1.256.548.480,00 kn

Na području Istarske županije najznačajnija 3 projekta po vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava iz OPKK su sljedeći:

1. 6. MAJ ODVODNJA d.o.o. za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda – Poboljšanje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u aglomeracijama Umag-Savudrija-Novigrad istarski, 316.810.294,39 kn
2. Odvodnja Poreč d.o.o. – Sustav odvodnje i uređaji za pročišćavanje otpadnih voda grada Poreča - FAZA II, 212.068.854,30 kn
3. Odvodnja Rovinj-Rovigno d.o.o. – Projekt prikupljanja, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području aglomeracije Rovinj, 160.585.512,70 kn

Najznačajnija 3 projekta na području RH po vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava iz Programa ruralnog razvoja RH su sljedeći:

1. Grad Supetar - Izgradnja zajedničkog vatrogasnog doma dobrovoljnog vatrogasnog društva Supetar, 14.650.399,68 kn
2. Općina Konavle – Vatrogasni dom Gruda, 9.109.402,70 kn
3. Grad Trilj - Izgradnja objekta društvene namjene za potrebe DVD-a Trilj, 7.880.584,75 kn

Na području Istarske županije najznačajnija 3 projekta po vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava iz Programa ruralnog razvoja RH su sljedeći:

1. Općina Marčana – Javna i društvena građevina dječji vrtić, 7.203.329,62 kn
2. 6. MAJ ODVODNJA d.o.o. - Kanalizacijski sustav naselja Livade – Kanalizacijska mreža s crpnom stanicom i uređajem za pročišćavanje, 7.187.501,00 kn
3. Općina Žminj – Dječji vrtić Žminj, 7.133.037,68 kn

Pregled odobrenih bespovratnih sredstava za javni sektor ne predstavlja konačne vrijednosti odobrenih bespovratnih sredstava za trenutno programsko razdoblje 2014.-2020. godine obzirom da je u obzir uzeta analiza odobrenih bespovratnih sredstava do 2019. godine. Isto tako, određeni broj projekata je još uvijek u postupku dodjele odnosno fazi evaluacije dok je određeni broj natječaja u tijeku ili se očekuju za otvaranje tijekom 2020. godine iz područja gospodarenja otpadom, zaštite okoliša, ITU mehanizma, prometa i mobilnosti, istraživanja i razvoja, poslovne konkurentnosti i drugih područja. Nakon završetka 2020. godine ne očekuju se značajnije izmjene u raspodjeli odobrenih bespovratnih sredstava, a predmetnom analizom prikazani su infrastrukturni projekti javnog sektora, prioritetna područja iz kojih se financiraju i struktura raspodjele bespovratnih sredstava za javni sektor od 2014. do 2019. godine.

5. ZAKLJUČAK

Može se zaključiti da, iako financiranje projekata iz EU fondova nosi sa sobom određeni broj nedostataka i rizika odnosno neizvjesnosti tijekom prijave i provedbe projekata, kvalitetnim planiranjem javnog sektora sukladno financijskim mogućnostima i realnim potrebama uz angažman kvalitetnog konzultanta financiranje projekata iz EU fondova ima značajne prednosti te je provedba projekata uz potporu EU fondova u pravilu isplativa na dobrobit lokalne zajednice i gospodarstva. Potrebno je da javni sektor ima dugoročnu i kontinuiranu suradnju sa odabranim konzultantom kojeg je potrebno angažirati u ranoj fazi pripreme projekta i projektne dokumentacije kako bi se projekt uspješno prijavio na EU natječaj za ishođenje bespovratnih sredstava, a kasnije i provodio.

Kako bi se unaprijedio sustav upravljanja i kontrole EU fondovima potrebno je da Provedbena tijela smanje administrativno opterećenje korisnika, „olabave“ uvjete pojedinih natječaja, ubrzaju postupak evaluacije i kontrole tijekom prijave i provedbe projekata, promjene pojedine kriterije bodovanja i ocjene projekata, smanje dodjeljivanje financijskih korekcija, a sve u cilju povećanja iskoristivosti bespovratnih sredstava. Iako Provedbena tijela već imaju iskustva u upravljanju EU fondovima potrebno je poboljšati određene manjkavosti te uzeti u obzir dane prijedloge za sljedeće programsko razdoblje.

Prikazanom analizom financiranja infrastrukturnih projekata iz EU fondova putem Operativnog programa Konkurentnost i kohezija i Programa ruralnog razvoja RH pokazano je da su dodijeljena značajna bespovratna sredstva za strateške projekte koji omogućavaju lokalni i nacionalni razvoj. Najviše bespovratnih sredstava dodijeljeno je u području zaštite okoliša i održivosti resursa, prometa i mobilnosti, poslovne konkurentnosti, ruralnog razvoja (posebno Mjera 7 Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima) i u području promicanja energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije. Što se tiče raspodjele bespovratnih sredstava po županijama, iako je u velikom broju natječaja indeks razvijenosti bio jedan od kriterija bodovanja za ocjenu kvalitete projekta, Istarska županija dobro kotira po vrijednosti odobrenih bespovratnih sredstava. Potrebno je naznačiti da će

se po isteku 2020. godine i završetku svih projekata koji se financiraju putem natječaja iz programskog razdoblja 2014.-2020. imati točan uvid o ukupnim bespovratnim EU sredstvima koja su stvarno isplaćena korisnicima javnog sektora što će predstavljati zasigurno niže vrijednosti od Ugovorom dodijeljenih zbog primijenjenih financijskih korekcija pa će se tako moći doći i do udjela iskorištenih raspoloživih sredstava po pojedinim Operativnim programima.

Zaključno, EU fondovi su u tekućem programskom razdoblju pozitivno utjecali na javni sektor tako da su omogućili provedbu većih infrastrukturnih projekata koji se ne bi mogli financirati bez sredstava EU, povećali broj provedenih projekata i povećali kapacitete djelatnika u javnom sektoru u području EU fondova. Putem EU fondova provedeni su projekti od strateškog značaja za lokalnu zajednicu i nacionalno gospodarstvo te su mogućnosti financiranja projekata iz EU fondova zasigurno razvile poduzetnički duh u javnom sektoru.

LITERATURA

1. Bajo, A., Alibegović Jurlina D. (2008) Javne financije lokalnih jedinica vlasti, Institut za javne financije, Školska knjiga i Ekonomski institut, Zagreb
2. Bejaković, P., Vukšić, G. i Bratić, V. (2011) Veličina javnog sektora u Hrvatskoj, Hrvatska i komparativna javna uprava, god. 11. (2011.), br. 11 (1)
3. Europska komisija i Republika Hrvatska (2019) Sporazum o partnerstvu_v_4.0. [pdf] Dostupno na: https://strukturfondovi.hr/wp-content/uploads/2017/05/Sporazum_o_partnerstvu_RH_v_4.0. [pristupano 11.02.2020.]
4. Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije, 2018. Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturalnih i investicijskih fondova“, v. 2.0. [pdf] Dostupno na: https://www.safu.hr/datastore/filestore/10/SAFU_-_PRIRUCNIK_ZA_KORISNIKE_v_2.pdf [pristupano 15.02.2020.]
5. Državni ured za reviziju, 2018. Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti provedbe Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. [pdf] Dostupno na: http://www.revizija.hr/datastore/filestore/160/PROVEDBA-OPERATIVNOG-PROGRAMA_KONKURENTNOST-I-KOHEZIJA-2014-2020.pdf [pristupano 15.02.2020.]
6. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, 2018. Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. [pdf] Dostupno na: https://strukturfondovi.hr/wp-content/uploads/2019/02/OPKK_070219.pdf [pristupano 12.01.2020.]
7. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, 2019. Godišnje izvješće o provedbi Operativnog programa “Konkurentnost i kohezija” za 2018. godinu [pdf] Dostupno

- na: <https://strukturfondovi.hr/wp-content/uploads/2019/09/GIP-2018-za-web.pdf> [pristupano 18.01.2020.]
8. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, 2015. Mogućnosti financiranja iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. [pdf] Dostupno na: https://strukturfondovi.hr/wp-content/uploads/2017/06/Brosuramogucnosti_za_web_FINAL.pdf [pristupano 10.01.2020.]
 9. Ministry of Agriculture, Directorate for Rural Development, 2019. Rural Development Programme of the Republic of Croatia for the Period 2014.-2020. [pdf] Dostupno na: https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/Program-ruralnog-razvoja-Republike-Hrvatske_za-razdoblje-2014.-2020.-odobrena-ina%C4%8Dica-EN-verzija-7.0.pdf [pristupano 12.01.2020.]
 10. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, 2019. Pravila o financijskim korekcijama verzija 5.1 [docx] Dostupno na: https://strukturfondovi.hr/dokumenti/?doc_id=549&fondovi
 11. =esi_fondovi
 12. Internet stranica EU projekti info – Portal o EU fondovima (<https://www.eu-projekti.info/>)
 13. Internet stranica Europski strukturni i investicijski fondovi (<https://strukturfondovi.hr/>)
 14. Internet stranica Apprrr (<https://www.apprrr.hr/>)
 15. Internet stranica Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju (<https://ruralnirazvoj.hr/>)
 16. Internet stranica Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (<https://razvoj.gov.hr/>)
 17. Uredba o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole korištenja Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, u vezi s ciljem „Ulaganje za rast i radna mjesta“ (pročišćeni tekst, NN 107/14, 23/15, 129/15, 15/17 i 18/17 - ispravak)
 18. Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014.-2020. (NN 92/14)
 19. Pravilnik o provedbi Mjere 7 „Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. (NN 48/2018, 91/2018)
 20. Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (pročišćeni tekst, NN 147/14, 123/17, 118/18)

FINANCING OF PUBLIC SECTOR INFRASTRUCTURE PROJECTS IN THE REPUBLIC OF CROATIA FROM EU FUNDS FOR THE PERIOD 2014-2019 RELATING TO ISTRIAN COUNTY

ABSTRACT: During the programming period 2014-2020 a large number of infrastructure projects have been made available to public sector beneficiaries from EU funds. With good planning in public sector, adequate financial resources and the actual cost of financing, infrastructure projects from EU funds have significant advantages over the identified shortcomings. Following the proposals and recommendations made by this paper, the Proven bodies in the EU funds management system in the Republic of Croatia must take into account the shortcomings in the management of EU funds in the current programming period and introduce improvements in the next program in order to reduce administrative burden of grant beneficiaries and increase the utilization of grants. The paper provides a brief analysis of the grants awarded to public sector infrastructure projects in the Republic of Croatia through the Operational Program Competitiveness and Cohesion and the Rural Development Program of the Republic of Croatia from 2014 to 2019. Most grants were awarded in the fields of environmental protection and sustainability of resources, transport and mobility, business competitiveness and rural development. The County of Istria is in the highest position in terms of grant awarded for public sector projects.

Keywords: public sector, infrastructure projects, EU funds, Rural Development Program 2014-2020, Operational Program Competitiveness and Cohesion 2014-2020

